

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Svátek svaté Barbory

Semestrální práce z Antropologie náboženství

Běhounková Barbara, Mlázovská Kateřina, Venhodová Štěpánka

Hospodářská a kulturní studia

ZS 2021

Obsah:

1. Úvod.....	3
2. Cíl a metodika.....	3
3. Svatá Barbora.....	4
3.1 Původ.....	4
3.2 Patronka svatá Barbora.....	5
3.3 Vyobrazení a atributy	6
3.4 Svatá Barbora v umění	7
3.4.1 Chrámy a kostely	7
3.4.2 Sochařství	8
3.4.3 Literatura	8
3.5 Zvyky a tradice.....	9
3.5.1 Geografické odlišení zvyků	10
3.5.2 Oslavy svátku sv. Barbory v současnosti	12
3.6 Pranostiky.....	13
3.7 Následnosti	13
4. Terénní výzkum.....	14
4.1 Zrušené oslavy svátku sv. Barbory	14
4.2 Kontakt s infocentry, prospekty a chrám	14
4.3 Vyobrazení sv. Barbory ve městě	15
4.4 Poutní mše svatá.....	15
5. Závěr.....	17
6. Zdroje.....	18
7. Přílohy	21

1. Úvod

Dne 4. prosince slaví svátek svatá Barbora. Tímto svátkem pro mnohé lidi začíná vánoční období. Pověštinou málokdo jako počátek tohoto období vnímá již svátek Ondřeje (30. listopadu – pozn. autora), (Bílková, 1995, str. 80). Někdo ale dle Bílkové (1995, str. 80) nevnímá jako počátek ani svátek sv. Barbory, tudíž ho ani „neslaví“. Domníváme se, že v současnosti je svátek podstatně utlačován zvyky vázajícími se k oblíbenějšímu (častějšímu) svatému Mikuláši. Zvyky jsou dodržovány v předvečer jeho svátku, tedy 5. prosince. Ačkoliv dnes na zvyky spojené se svátkem sv. Barbory ve svém okolí narážíme spíše zřídka, samy vzpomínáme na dětství, kdy byly tradice spojené s Barborkou kouzlem, které v dětských očích jiskřilo v Barbořin předvečer 3. prosince.

2. Cíl a metodika

Cíl

Hlavním cílem seminární práce je popsat svátek svaté Barbory, zjistit, zda tento svátek ztrácí na důležitosti a jak se slaví v současné době. Ke splnění tohoto cíle byly sestaveny následující úkoly:

- prostudování dostupné literatury, především odborných knih a relevantních tištěných a internetových zdrojů;
- charakteristika a vyobrazení svaté Barbory;
- popis zvyků a tradic souvisejících se svátkem svaté Barbory;
- provedení terénního pozorování v den oslav svátku svaté Barbory v Kutné Hoře.

Metodika

Semestrální část se bude skládat ze dvou částí. První část se bude věnovat svaté Barboře jako světici. Bude zde popsán její život, její význam jako patronky a její atributy. Dále zde budou představeny jednotlivé zvyky a tradice a jejich geografické rozdělení.

Druhá část bude praktická. V té budou popsány poznatky získané z terénního výzkumu, který bude realizován v Kutné Hoře – v hornickém městě, jehož je svatá Barbora patronkou.

3. Svatá Barbora

3.1 Původ

Barbora je světice, která se narodila ve 3. století ve starověké Nikomédii. Dnes se jedná o turecký Izmit. Podle legendy ve stejném městě i zemřela, a to v roce 303. Jejím otcem byl římský kupec Dioscoros z Nikomédie (Brouček a Jeřábek, 2007, str. 37). Aby svoji dceru uchránil před svedením a před křesťanskou vírou, rozhodl se ji uvěznit do věže. Barbora tak byla odloučena od okolního světa a setkávat se mohla pouze s jejími učiteli. Dosud není jisté, jak přesně se ke křesťanské víře dostala. Pravděpodobně jeden z jejích učitelů či někdo ze služebnictva byl tajným vyznavačem křesťanství. Dle jiné legendy přišla Barbora ke křesťanství na základě dopisů, které obdržela od jistého křesťanského učence Origena. Když vyrostla, stala se z ní krásná a vzdělaná panna. Mnoho uchazečů přicházelo za jejím otcem žádonit o její ruku, ale Barbora všechny odmítala. Jednoho dne, když se její otec vracel domů, uviděl ve světnici v okně kříž. Když se na něj zeptal Barbory, ta mu odpověděla „*Stala jsem se křesťankou, a také jsem se zasnoubila nebeskému choti, Kristu Ježíši, slibivši ustavičné panenství. Modloslužba je pošetilostí a bezbožností a jenom v křesťanství je pravda spasení.*“ Dioscoros byl vzteky bez sebe. Svou dceru zavrhl a rozhodl se ji na místě zavraždit (Vondruška, 1930, str. 89).

Barboře se naštěstí podařilo uprchnout a při útěku se jí otevřela skála, která ji měla ochránit. Nakonec byla odhalena pastýřem, jemuž se ovce za prozrazení následně proměnily v kobylinky (Brouček a Jeřábek, 2007, str. 37). Barbora byla znovu uvězněna svým otcem, který ji dovedl za soudcem Marcianem. Když opět odmítala vzdát se křesťanské víry, nechali ji potrestat. Nejdříve ji zbičovali, poté ji pálili hořícími pochodněmi, a nakonec jí uřízli i prst. Barbora neustále opakovala svoji modlitbu: „*Pane Ježíši Kriste! přijdiž mi na pomoc; vezmi všechno ode mne, jenom ne Ducha svého svatého.*“ Ale ani to jí nepomohlo (Vondruška, 1930, str. 90). Poté byla dovedena na popraviště, kde jí vlastní otec sřal hlavu. Toho krátce nato usmrtil blesk (Brouček a Jeřábek, 2007, str. 37). Barbora začala být uctívána od 9. století a patří do skupiny svatých pomocníků (Brouček a Jeřábek, 2007, str. 37). Kult skupiny vznikl ve 14. století v Porýní. Důvodem uskupení je pravděpodobně epidemie moru, která v polovině 14. století sužovala Eurasii. Přímluva pomocníků má být užitečná v boji proti různým nemocem, ale konkrétně svatá Barbora má být patronkou proti bouřím a škůdcům (14 svatých Pomocníků, © 2015–2021).

3.2 Patronka svatá Barbora

Výčet profesí, kterých je sv. Barbora patronkou, je mnoho. Mezi profese, jichž je patronkou, a jsou pro nás povětšinou nejznámější, patří:

- horníci;
- rolníci;
- zajatci a dělostřelci (Brouček a Jeřábek, 2007, str. 37).

Mezi další patří následující:

- vojáci;
- kováři;
- slévači;
- stavbaři a pokrývači;
- kameníci;
- hasiči;
- hrobníci;
- zvoníci;
- řezníci;
- kuchaři aj. (Brouček a Jeřábek, 2007, str. 37).

Tím výčet ovšem nekončí. Je rovněž patronkou měst a hodin smrti. Ochraňuje před bleskem, ohněm, morem a hořčnatými onemocněními (Brouček a Jeřábek, 2007, str. 37). Dle Schauberové a Schindlera (1994, str. 627) je svatá Barbora i patronkou věží, dívek, zedníků, tesařů a hasičů.

3.3 Vyobrazení a atributy

Vyobrazení svaté Barbory

Svatou Barboru lze často spatřit jako mladou krásnou dívku s rozpuštěnými vlasy. Vyobrazena také bývá s korunou na hlavě či nimbusem. Znázorňována je většinou v dlouhém oděvu (Schauber, Schindler, 1994, str. 627). V některých dílech má i pokrývku hlavy. Její plášť představuje tzv. ochranný plášť, který reprezentuje období gotiky. Od 14. století byla svatá Barbora jednou z nejoblíbenějších světic, která patřila také k těm nejčastěji znázorňovaným.

Svatá Barbora je často vyobrazována s atributy, jakými jsou např. mučící nástroje (meč, kladivo), pštroší pero, jenž symbolizuje panenství, kalich, nebo věž, která má tři okna. Dále se lze setkat i s vyobrazením různých scén z Barbořina života. Jedná se například o křest sv. Barbory, stavbu věže s třemi okny, Barbořin útěk před otcem, soud, mučení Barbory a stětí (Rusina, Zervan, 1994, str. 245). Dále může být vyobrazována s Dioscorem, který bez koruny leží u jejích nohou, nebo třeba ještě s hornickými nástroji, nad kterými má sv. Barbora ochranu (Brouček a Jeřábek, 2007, str. 37). Někdy ji lze spatřit vyobrazenou i spolu se sv. Kateřinou a sv. Markétou. Tato trojice je nazývána jako “tři svaté dívky” (Schauber, Schindler, 1994, str. 627).

Atributy

- Věž – Lze ji pokládat za nejvýznamnější atribut sv. Barbory. Věž byla populární již od 13. století. Barboru do ní uvěznil její otec Dioscoros. Původně měla pouze dvě okna. Ovšem Barbora v ní nechala vystavět ještě jedno další jako symbol Nejsvětější Trojice. Proto je svatá Barbora často vyobrazována s věží či se třemi okny. Většinou lze spatřit věž v jejích rukou či stojící vedle ní. Pokud jde o zobrazení scén zachycujících život této světičky, v malbách se lze setkat s Barborou uvězněnou ve věži nebo se scénou zachycující stavbu věže či výstavbu třetího okna (Rulíšek, 2006).
- Kalich – Je druhým nejčastějším atributem. Svatá Barbora je často zachycena s kalichem v ruce a nad ním je hostie. Na našem území lze tento atribut spatřit od poloviny 15. století. Kalich je především symbolem utrpení, moudrosti, duše, lásky, vítězství a nesmrtelnosti. Hostie symbolizuje Kristovo tělo a oběť (Rulíšek, 2006).
- Meč – Je atributem většiny světců, kteří byli zabiti stětím hlavy. Symbolizuje Boží slovo, Boží hněv, sílu, statečnost, ale i bolest. Svatou Barboru lze často spatřit svírajíc meč v ruce či opírajíc se o něj (Rulíšek, 2006).

- Pochodeň – Barboru lze s pochodní spatřit jen zřídka. I tak ale patří k jejím atributům. Symbolizuje duchovní svět, nesmrtelnost, pravdu a spravedlnost. Je také alegorií míru, hněvu a mučednictví (Rulíšek, 2006).
- Paví Pero – Tento atribut svatá Barbora získala zásluhou jejího prohlášení. Když byla mučena skrz rány bičem, přirovnala tyto rány k pohlazení pavími pery. Ta symbolizují Božství, víru a duši. Barboru lze spatřit vyobrazenou s jedním perem, ale také i s celým vějířem (Rulíšek, 2006).

3.4 Svatá Barbora v umění

3.4.1 Chrámy a kostely

V České republice se nachází mnoho chrámů a kostelů zasvěcených svaté Barboře. K vidění jsou především ve městech s hornickou tradicí. Ovšem tou nejznámější památkou je chrám sv. Barbory v Kutné Hoře (Glet, 2015, str. 7).

Chrám je významnou památkou vrcholné a pozdně gotické architektury a od roku 1995 je spolu s historickým jádrem města zapsán na seznamu památek UNESCO (Homolka, Mencl, 1978, str. 529) Jedná se o hornický chrám. V minulosti zde horníci těžili stříbrnou rudu a z jejího výdělku financovali stavbu chrámu. Protože svatá Barbora představuje patronku horníků, rozhodli se zasvětit tento chrám právě jí (Veselský, 1877). Stavba chrámu začala v roce 1388. Na prvním návrhu pracoval Jan Parlář – syn Petra Parláře, který proslul stavbou chrámu sv. Víta v Praze (Vorlíček, 1906, str. 251). Od roku 1489 na tomto projektu působil Matěj Rejsek – architekt Prašné brány v Praze. Původní návrh byl trojlodní, ovšem Rejsek se nakonec rozhodl pro stavbu pětিলodní. V letech 1512-1532 se stavby ujal Benedikt Rejt z Pístitova, který dokončil okenní stěny a hlavní loď chrámu. Na konci 19. století se uskutečnila poslední rozsáhlá stavba, kterou vedl Josef Mocker s Ludvíkem Lábrem. Ti usilovali o prodloužení chrámu o jedno pole s novým západním průčelím, což se jim také povedlo. Vnitřek chrámu zdobí realisticky provedené sochy horníků. Z jejich pozic lze znát, že jejich práce nebyla vůbec snadná. Za neobvyklé lze považovat fresky pracujících horníků, ale i nekřesťanské motivy jako jsou démoni či jiní mýtičtí tvorové (Novák, 2020 str. 268)

Barboře byl zasvěcen i kostel v Zábřehu na Moravě, který byl založen tajemnými templáři. Další památky a zejména kostely lze spatřit také v Chomutově, Adamově, Manětíně, Pavlově, v Hromu, a ještě na spousty dalších místech (Novák, 2020 str. 268).

3.4.2 Sochařství

Kromě kostelů je Barboře zasvěceno hned několik soch. S jejím sousoším se lze setkat například na Karlově mostě. Jeho autorem je Jan Brokoff a jeho syn Ferdinand Maxmilián Brokoff a pochází z roku 1707. Svatá Barbora stojí uprostřed. Po levé straně je zobrazena svatá Markéta a po pravé straně je svatá Alžběta. V dolní části sochy se nachází latinský nápis, který nabádá světice, aby se za nás modlily i v hodině smrti (Glet, 2015, str. 9)

V roce 1715 byla Barbořina socha zhotovena v obci Choliň. V letech 1713–1715 byly České země zasaženy epidemií moru. V této době se obyvatelé Cholině modlili ke svaté Barboře jako k patronce moru. Modlitba byla vyslyšena a černá smrt se tomuto území vyhnula obloukem. Zdejší lidé se tak rozhodli jako poděkování světici postavit sochu. Svatá Barbora stojí na hranolovém pilíři s trojicí reliéfu. Jeden z nich představuje Anděla Strážného. Další reliéf zpodobuje svatou Annu s malou Pannou Marií. Na posledním reliéfu lze spatřit svatého Josefa s Ježíškem (Škobrtal, 2015). S další sochou svaté Barbory se lze setkat v obci Křesetice. Toto barokní dílo bylo postaveno na skále místní vyvýšeniny a od roku 1720 ji mnozí přicházeli uctít v rámci náboženské poutě. Svatá Barbora je zde vyobrazena s jejími nejvýznamnějšími atributy. V jedné ruce svírá meč, o který se zároveň i opírá. V druhé ruce drží kalich a po její levé straně stojí věž. Na sobě má světice plášť a na hlavě korunu (Havlíček, 2020).

Další socha zdobí areál jezuitské koleje v Kutné Hoře. Ta vznikla mezi lety 1707 a 1713. Jedná se o barokní dílo, jehož autorem je František Baugut. Toto sousoší zobrazuje světici stojící nad jejím ležícím otcem a andělem. Do přední části je vytesán erb pánů Švihovských z Rýzmburka. Svatá Barbora drží v ruce svůj atribut – Kalich. Po jejím levém boku je vztyčena věž a v dolní části na stranách podstavce se nachází dva andělé držící štíty (Seifert a kol., 2014, str. 23).

Ve Valdštejnské aleji nacházející se v obci Zahrádky se nachází Barbořin most. Tento dvouobloukový most byl postaven v roce 1836 a v minulosti na něm stávala i socha svaté Barbory, která později byla přesunuta do zámecké zahrady ve stejné obci. Ta pochází z první poloviny 18. století z období baroka (Vítek, 2018).

3.4.3 Literatura

Svatá Barbora byla také vyobrazována ve starší české literatuře. Zmínka o jejím příběhu a umučení je k dispozici ve Vamberecké hře z konce 18. století. Přesná datace ani autor nejsou určeny. Ve Vamberku se v pobělohorské době dodržoval kult svaté Barbory, a tak tam pravděpodobně vznikla i tato divadelní hra. Inscenace byla určena pro město Vamberk. Hra začíná

snem křesťana o Barbořině smrti. Příběh Barbory už byl sepsán výše. Novinkou v této hře je, že jí Anděl přinese štólu, která jí zahalí a osvobodí od bolesti (štóla – šerpa jako součást liturgického oděvu - pozn. autora). Další změnou od výše sepsaného příběhu je, že po úderu blesku čert odnese Dioscora. Zajímavé je, že ve hře vystupuje i Ježíš Kristus. Inscenace ze 17. stol. nejsou doložené (Ron, 2007).

Sv. Barbora je vyobrazena také v Hájkově kronice. Často je na autorovu kroniku nahlíženo jako na dílo plné faktografických chyb, kvůli čemuž se od čerpání z této kroniky na dlouhou dobu upustilo. Avšak o vypravěčských kvalitách Václava Hájka z Libočan není dnes pochyb a pro příběh sv. Barbory nám může inspirativně pomoci. Kronika byla vydána roku 1541, část, která se týká sv. Barbory, se váže k roku 1512. Jednomu rytíři se stalo, že ho mohl zranit kůl, ale přežil. Pak se mu ovšem zlámal kůl u zadku, který v něm vězil. Druhého dne ráno se vyznával ze svých hříchů před knězem. Řekl, že bez zpovědi a přijímání svátosti těla i krve nemůže umřít, protože každý den odříkával Otče náš a Zdráva Maria a rovněž také modlitbu ke sv. Barboře. Tvrdil, že skrze přímlovu a modlitbu svaté panny Barbory nemůže zemřít. Kněz chtěl modlitbu ke sv. Barboře od rytíře slyšet. Ten ji řekl a prosil v ní o to, aby byl před dnem smrti svátostmi opatřen. Barbora mu měla být k pomoci, aby nezemřel náhle. Zároveň v modlitbě zmínil, že má být skrze Krista přiveden k věčnému životu. Kněz vyslyšel modlitbu, podal mu svátosti a rytíř hned toho dne zemřel (Hájek z Libočan a Linka, 2013, str. 1069). Domníváme se, že tímto příběhem se možná autor snažil o ponaučení, že ačkoliv se člověk modlí, ale nepřijímá svátosti, není dle kněze správný křesťan, a proto ho mohl kněz tím, že modlitba fungovala, tiše sprovodit ze světa.

3.5 Zvyky a tradice

K svátku sv. Barbory se vztahují dva hlavní zvyky. V předvečer svátku chodila po obydlich dívka „barborka“ (na Milevsku nazývána také „perechta“) zahalená v bílém. Barborek mohlo být i víc, např. 2-3 (Bílková, 1995, str. 80). V tomto popisu zvyku a zejména vzhledu se autoři odlišují.

Brouček a Jeřábek (2007, str. 37) uvádí, že po domácnostech chodila většinou starší vdaná žena, která mohla být oděna bíle, ale i černě. Brouček a Jeřábek (2007, str. 37) jdou v popisu ještě dál a poznamenávají, že Barborka měla obličej od mouky a rozpuštěné vlasy. V ruce nosila metlu, měchačku nebo prut (srov. Bílková (1995, str. 80) se zmiňuje jen o metle). Těmito nástroji barborka šlehala po okně či dveřích, místo použití zvonku (Brouček a Jeřábek, 2007, str. 37).

Barborka nosila poslušným dětem dobroty v podobě ovoce, ořechů nebo sladkostí. Občas přinášela dětem i jižní ovoce, třeba pomeranče. Dnes je v našem okolí obvyklejší, že nadílku nosí spíše anděl za doprovodu čerta a Mikuláše. Neposlušné děti dostaly od Barborky pohružku metličkou a místo dobrot dostaly uhlí, brambory nebo polínka (Bílková, 1995, str. 80).

Brouček a Jeřábek (2007, str. 37) uvádějí, že děti jsou při návštěvě vyzvány k pomodlení se. Kromě přeptání se na chování dětí mohla Barborka ještě vyplatit muže šťoucháním (Brouček a Jeřábek, 2007, str. 37). Pokud nepřišla do domu Barborka osobně k dětem, nechávaly si na okně punčochu, případně botu či talíř. Ráno v nich pak našly nadílku (Bílková, 1995, str. 80).

Dalším obyčejem v návaznosti na den sv. Barbory je věštění na vdavky nebo budoucí život, příp. slouží i ke splnění jakéhokoliv jiného přání v následujícím roce (Brouček a Jeřábek, 2007, str. 37; Bílková, 1995, str. 80). Dle Broučka a Jeřábka (2007, str. 37) se jedná o známější a rozšířenější obyčej než ten výše zmíněný. Tradice spočívá v ulomení větvičky stromu či keře. V tomto případě se autoři neshodují. V případě Bílkové (1995, str. 80) se jedná o větvičku třešně nebo zlatého deště. Dle Broučka a Jeřábka (2007, str. 37) se jedná kromě třešňových větvíček i o višňové, trnkové, švestkové i hruškové. Tito autoři narozdíl od Bílkové (1995) nezmiňují větve zlatého deště. Tento zvyk je přisuzován neprovdaným dívkám, které čekaly, zda větvička do Štědrého večera vykvete nebo alespoň zezelená, což znamenalo, že se do roka vdají (dle Bílkové, 1995, str. 80), anebo se jim splní veškerá přání (Brouček a Jeřábek, 2007, str. 37). Větvičky jsou nazývány jako „barborky“ (Brouček a Jeřábek, 2007, str. 37).

Květ býval pro věštění ve vánočním období velice významný. Předpokládalo se, že jediné místo, kde vše kvete i v zimě, je ráj. A o Vánocích se otevřela část ráje, aby dala na zem květ. Tento květ byl návštěvou budoucího jara a jeho lásky, stejně tak jako byl považován za návštěvu bohyně pramatky země Báby (Hanuš, 1860, str. 227)

Horníci měli svoje vlastní tradice na svátek svaté Barbory. Jakožto jejich patronka byla pro ně svatá Barbora velice důležitým symbolem. V samotný den svaté Barbory se horníci shromáždili ve slavnostních stejnokrojích na nádvoří dolu a v průvodu vedeném úředníky šli s korouhví a hudbou na mši. Pokud v okolí nebyl kostel, byl místo něj před závodem postaven polní oltář. Následně šli po mši všichni do hostince za doprovodu hudby. Na taneční zábavě, která následovala, spolu slavili jak úředníci, tak i dozorcí, dělníci a jejich rodiny. Tyto slavnosti byly typické pro Ostravsko, avšak od roku 1863 byly přesunuty na svátek sv. Prokopa, který se stal oficiálním patronem ostravských horníků (Skalníková, 1966, str. 349).

3.5.1 Geografické odlišení zvyků

Pro jednotlivé oblasti mohou být tyto zvyky a tradice týkající se oslav sv. Barbory značně odlišné. Například na Milevsku chodila Barbora s andělem, se kterým nosila košík plný dárků. V oblasti Nymburska ji doprovázel i čert a maškara kozy. Například na Tábořsku chodily od domu k domu tři mladé dívky. Ty byly oblečené do bílých šatů a dětem rozdávaly dárky, aby se nebály. Na oplátku dostaly od rodiny peníze nebo ovoce. Součástí této tradice byla i píseň “Barboro z rodu

vzácného, dcero otce zuřivého”, kterou dívky zpívaly a při níž se i modlily. Na západní Moravě mohli lidé potkat tzv. Matičku. Pro oslavy svátku na Poděbradsku byla typická dramatická hra Barbořina stětí, se kterou obcházeli domy mladí chlapci. Oblast Haná Barboru vnímala především jako patronku umírajících, přadleny zde na její svátek zpívaly tradiční píseň “Abe neomřele bez zaopatření” (Brouček a Jeřábek, 2007, str. 37).

Na Velkomeziřícku byly rozkvetlé barborky (třešňové ratolesti) používány k odhalení čarodějníků a čarodějnic. Z barborek byl upleten na Štědrý den věnec, se kterým se šlo na jitřní mši. Při pohlédnutí skrz tento věnec místní věřili, že poznají, kdo mezi nimi je čarodějník, či čarodějnice (Šubert 1926, str. 97).

Na moravském Slovácku musely dívky utrhnout větvičku ze stromu zuby, a to již na svátek svatého Ondřeje, a ne na svatou Barboru. Tyto větvičky také nebyly přechovávány ve džbánech s vodou, jako tomu je ve většině ostatních míst. Místo toho byly zasazovány do květináčů a zalívány až do Vánoc (Toufar, 2004, str. 83).

V Cidlině byla Barborka, vždy starší žena, oblečena do podoby jeptišky. Obcházela domovy a pobízela děti k modlitbě. Pokud se těmto “výrostkům” nechtělo modlit, byli zmrskáni proutkem, dokud nepoklekli k modlitbě (Petrák 1901, str. 131). V Ratajích existovala obdobná tradice. Zde bylo Barborek více (tři nebo čtyři) a k dětem přicházely s pořekadly: “My jsme čtyry Barbory; jdeme ze Svaté Hory; nesem všelijaké dary; abychom vám nějaké daly”, nebo například “my jsme k vám přišly ze Svaté Hory, bychom vám donesly tyto dary. Ježíšek vás pozdravuje, Panna Marie vzkazuje, abyste se modlily a hodnými byly.” Každá následně dětem skrze závoj vlasů poručila “Mulise, mulise!” (Modli se, modli se!). Jakékoliv schované děti vyhnaly metlami ze svých skrýší a mrskaly je, než se začaly modlit. Při celé modlitbě opakovaly “Mulise, mulise!” a po modlitbě se s dětmi podělily o ovoce, ořechy, či jiné dobroty. Děti následně ještě vystrašily, aby byly hodné celý rok, jinak si pro ně Barborky přijdou (Zíbrt, 1911, str. 124)

Bílková (1995, str. 80) uvádí, že ve vesničce u Važič (okres Jičín – pozn. autora) si dívky dávaly rozkvetlou větvičku za opasek, když šly na půlnoční a budoucím ženichem se měl stát ten, který si větvičku vzal. Bílková (1995, str. 80) dokumentuje svátky předvánočního období na Libáňsku (Královéhradecký kraj). Zde se hojně dodržovaly tradice spojené s Mikulášem (např. i besídky), ale nikoliv tradice v podobě dávání punčochy za okno, což je tradice známá z okolí severněji položeného města Sobotky.

3.5.2 Oslavy svátku sv. Barbory v současnosti

I dnes se lze setkat s tradicí, kdy si dívky uřezávají větvičky barborky z třešní či višní. Ostatní tradice a zvyky postupem času upadají. I přesto se najde ještě pár měst, kde se svátek svaté Barbory slaví dodnes. Především se jedná o hornická města, kde se shromažďují členové různých hornických sdružení, kteří se vydávají do ulic s rozsvícenými lucernami. Tento průvod je často veden ženou, která sama představuje svatou Barboru. Ta nese Barbořino světlo, které potom slavnostně předává většinou nejvyššímu představiteli města či obce. Často jsou k vidění i průvody horníků vystrojených do tradičních krojů a hornická kapela (Brázda, 2015).

Jedním z měst oslavujících svátek svaté Barbory je Vyškov. V roce 2019 zde tuto oslavu uspořádala Česká a Slovenská obec a Četa dělostřeleckých prostředků Praporu zabezpečení Vyškov. Účastníci si zde mohli poslechnout nejen dělostřeleckou hymnu, ale i významné projevy připomínající důležitost dodržování zvyků a tradic. K vidění byly i vystřely z historického děla (Brunclík, 2019).

I v Brně se oslavuje svatá Barbora. Tato událost spadá pod Katedru palebné podpory a účastní se jí řada příslušníků dělostřelectva a vojáků. Jejím hlavním obsahem je jmenování nových příslušníků dělostřelectva. Ti jsou při této události povinni prokázat své schopnosti s dělem (Baláž, 2019).

Horníci, usilují o ochranu proti neštěstí, tradičně zapalují tzv. Barbořino světlo. Není tomu jinak ani v Rudolfově u Českých Budějovic. Zde mají zájemci možnost se zúčastnit průvodu světél, kahanů a lamp (Pavlík, 2018).

I na Mostecku oslavují světíci den před jejím svátkem – 3. prosince. Ke spatření jsou zde horníci oblečení do slavnostních uniforem, kteří zpívají tradiční písně. Hlavním bodem těchto oslav je ceremoniál, při kterém tito horníci předávají světlo svaté Barbory primátorovi města (Vokurka, 2021).

Oslavy svátku svaté Barbory se nevyhnou ani Kutné Hoře. Zde je součástí oslav bohatý kulturní program. Vystupují zde známé osobnosti a herci zde představují svá divadelní představení zachycující legendu o svaté Barboře. Při této příležitosti lze na Palackém náměstí také spatřit slavnostní rozsvícení vánočního stromu. Večer se v chrámu svaté Barbory koná slavnostní mše svatá (obzorykutnohorska.cz, 2015).

3.6 Pranostiky

Se svatou Barborou je spojena řada pranostik, z nichž některá jsou často spojená s adventním počasím. Jedná se například o pranostiky.

„Jaké je počasí na svatou Barboru, takové bude po celý advent“

„Barbora na ledu, Vánoce na blátě“ (Kutka, 2020).

„Svatá Barbora větry přivolá“

„O svaté Barboře ležívá sníh na dvoře“

„Snese-li led o svaté Barboře hus, snese o Vánocích vůz“

„Svatá Kateřina prádlo máchá a Barbora je škrobí“

„Svatá Barbora nosí bláto do dvora“ (Pavlík, 2018).

Ke svátku svaté Barbory se dále váže pranostika předpovídající úrodu v příštím roce.

„Je-li na den svaté Barbory mnoho jinovatky na stromech, bude hodně ovoce v budoucím roce“
(Kutka, 2020).

„Má-li svatá Barbora bílý fěrtoch (zástěru), bude příští rok hodně trávy“

„Jsou-li na svatou Barboru meze přikryty sněhem, bude hojně trávy“ (Pavlík, 2018).

3.7 Následnosti

V adventním období byl svátek sv. Barbory považován i za počátek řady adventních pochůzek maškar. Převlékání je dáno původně oslavami zimního slunovratu (Brouček a Jeřábek, 2007, str. 37). Svátkem předvánočního období, který jako další důležitý následuje svátek sv. Barbory, je 13. prosinec, kdy slaví sv. Lucie (Bílková, 1995, str. 81).

4. Terénní výzkum

4.1 Zrušené oslavy svátku sv. Barbory

Pro naši praktickou část seminární práce jsme si vybraly z nabízených událostí, které se dotýkají oslav svátku sv. Barbory, právě oslavy v Kutné Hoře. Jelikož je město pod patronkou Barborou a Kutná Hora je městem, ve kterém, možná i díky UNESCO, probíhají kvalitní kulturní akce, očekávaly jsme vysokou kvalitu i pro tyto oslavy. Událost je uvedena na tomto odkaze: <https://www.kutnahora.cz/calendar/rozsviceni-vanocniho-stromu-a-oslava-sv-barbory-1>

Bohužel zpřísnění opatření pandemie Covidu neuzavřela jen vánoční trhy, ale rovněž omezila i kulturní událost, za níž jsme do Kutné Hory primárně přijely. V týdnu před akcí jsme se ještě s vírou na uskutečnění alespoň části oslav svátku obracely průběžně na Informační centra Kutné Hory. Výsledkem, bohužel, bylo, že zůstalo z programu jen rozsvícení vánočního stromu na Palackého náměstí, a to oficiálně “neoficiální offline” cestou přes facebookový profil Kutné Hory.

4.2 Kontakt s infocentry, prospekty a chrám

Ačkoliv jsme se obávaly, že pro naši práci kvůli zrušení nezískáme zajímavé zážitky a informace, nebylo tomu tak. Informační centra nám po telefonické domluvě přislíbila informační brožurky o sv. Barboře a rovněž nám doporučila jeden z podstatných zdrojů, kterým je kniha *Životopisy svatých*. Toho všeho jsme pro zpracování využily. Po osobní návštěvě prvního z infocenter jsme se toho o Barboře moc nedozvěděly, ale ve druhém, které se nachází nedaleko chrámu sv. Barbory, jsme narazily na příjemnou obsluhu. Ta nás zavedla přímo do chrámu pro brožurku a my si pak mohly díky obsluze s výhodou neplacení vstupného projít chrám ještě včas před mší, na kterou jsme se chystaly až později. Zde jsme si prohlédly zajímavá okna, která nejsou nikoliv mozaikou, ale jsou malbou na skle. Nejstarší okno je z roku 1898 a nejmladší z roku 2013 (Chrámu sv. Barbory, 2019). Co uchvátí asi každého návštěvníka, stejně jako nás, je mohutnost stavby a velkolepý prostor vnitřku chrámu. Zamrzelo nás, že k většině soch a obrazů nebyly k nahlédnutí žádné popisky, věříme, že bychom jinak v chrámu mohly Barboru shlédnout na vícero místech. Přece jsme ale některé části chrámu se sv. Barborou objevily a nafotily. Chrám má atmosféru, kterou nelze necítit. Je to unikátní a zajímavý prostor, o to více jsme se těšily na mši, která nás tu za několik hodin čekala.

4.3 Vyobrazení sv. Barbory ve městě

Z chrámu jsme se vydaly hledat vyobrazení sv. Barbory napříč městem. Od chrámu jsme nemusely daleko a hned před známými Jezuitskými kolejemi jsme prošly dlouhé sousoší světců, kde jsme sv. Barboru našly hned na druhém místě od konce (ve smyslu druhého vzdálenějšího konce od chrámu). Ačkoliv sochy povětšinou nemají popisky, Barboru nebylo nesnadné nalézt, poněvadž jsme věděly, že dost pravděpodobně bude mít v ruce kalich nebo jiný, pro nás už z teorie známý, atribut. Díky návštěvě staročeské restaurace Dačického jsme se dozvěděly ještě o soše sv. Barbory na Komenského náměstí. Tu nebylo snadné, obzvlášť za tmy, vyfotit, poněvadž je na značně vysokém pískovcovém podstavci. Barokní socha je z roku 1680. Socha sem byla umístěna v roce 2010 z jiného místa v Kutné Hoře. Socha je v podživotní velikosti, má bohatě řasené roucho. Vlasy jsou svázané a na hlavě má zlacenou korunku. Zlacený je i kalich, který drží v ruce (Socha sv. Barbory, (c) 2015). Při levé ruce je také pozlacená palmová ratolest, což má v křesťanském významu připomínat vjezd Ježíše Krista do Jeruzaléma, nebo se používá jako atribut mučedníků, což platí i v případě této sochy sv. Barbory (Terminologický slovník). Po toulkách městem za účelem nalézání soch sv. Barbory, jsme se zastavily na události rozsvícení stromečku, který měl být oficiálně v online verzi, přesto si na rozsvícení stromečku se zpožděním 40 minut osobně vyčkalo občany celé zaplněné náměstí (Palackého nám. – pozn. autora).

4.4 Poutní mše svatá

Po této události jsme se konečně mohly před sněžným a chladným počasím schovat do chrámu na mši. Usedly jsme ve volné lavici. Lavice chrámu byly obsazené do poslední. Mše se dle našeho pozorování účastnili převážně lidé středního a staršího věku. Ale z velké účasti bylo nemálo účastníků také z mladých rodin s malými dětmi. Chrám neměl nikterak speciální vánoční výzdobu. Poutní mši svatou celebroidal od 18 hodin kněz Filip Foltán. Pan kněz je bývalý farní vikář (tj. kaplan = jedná se o kněze, který je ustanoven v dotyčné farnosti k pastorační službě - pozn. autora), který v současnosti slouží v Opočně. Událost spadá pod římskokatolickou farnost – arciděkanství Kutné Hory.

Celá slavnostní mše byla doprovázena varhanní hudbou, vůní kadidla a modlitbou. Mše začala příchodem kněží, kteří byli oděni v červených liturgických barvách. Červená barva je symbolem mučedníků a používá se tak od roku 1969, ale i před tímto rokem, který byl pro změny liturgických barev podstatný. Při úvodním obřadu bylo zapáleno kadidlo. Pak následovalo předčítání biblických textů (bohoslužba slova), později následovalo připomínání oběti Ježíše Krista a náležitosti, které se mše týkají. Součástí byly i krátké průpovědky ke dni sv. Barbory. Byl zmíněn

její příběh, který již známe. Kněz připodobňoval Barbořin příběh k pašijovému příběhu, ať už jde např. o bičování. Kněz zmínil, že pranýřování je třeba vydržet, protože Bůh ho v tom nenechá. V takovém čase je dobré se opřít o světce, jako třeba o Barboru. Legendy o nich jsou v podstatě návod jak žít. Z Barbořina příběhu bychom navíc ze mše vyzdvihly ještě některé části, na které byl kladen důraz. Těmi jsou: *“Věrnost je na prvním místě. I když byla Barbora uzavřena ve věži, zůstala věrná.”* A dále: *“Barbora nechala prolomit třetí okno ve věži, aby byla blíže Svaté Trojici a uctila ji.”* Rovněž také: *“Barbora je zobrazována s kalichem, protože dle legendy měla obrovskou touhu po setkání s eucharistií.”*

Součástí mše byly prosby a přímluvy za živé i mrtvé. Ke konci nás zaujala přímluva právě k Barboře, při které byla vyřknuta prosba o statečnost ozbrojených sil a také prosba o požehnání adventního času a rovněž prosba za správné úřadování města Kutná Hora. Kněz zmínil tradici trhání větviček třešní a obohatil nás o novou informaci, že si dívky k větvičkám psaly jména chlapců, které se jim líbili a se kterými se chtěly vdát. *“Ježíš přes tyto větvičky má přinést světlo života a suché větve mohou být položeny na oltář a má být požádán bůh, aby tomu dal svůj život a lidé mohli věřit.”*

Na samotném konci mše započalo přijímání eucharistie zúčastněnými. Několikrát během mše byl zmiňován biskup Jan (Jan Vokál - pozn. autora) a papež František. Vzhledem k naší nevěře, hodnotíme mši jako velký zážitek, kterého jsme se mohly přesto zúčastnit. Ačkoliv považujeme účast na této mši za velmi zajímavou a přínosnou, přesto nám některé části mše nebyly sympatické. Jednou z nich je tvrzení, že *“když je katolík divný, tak to je nevěrný evangelík.”* Další část, která nás nemile překvapila, je ukryta v této poznámce: *“Kdo má rád svůj život, tak prožije brzkou smrt, kdo svůj život nenávidí, prožije nesmrtelný život”*. Tyto poznámky nás vzhledem k tomu, že se jednalo o poutní mši svatou na svátek sv. Barbory, nemile překvapily a pro konečné pozorování přijímání eucharistie v blízkosti kněze už jsme se rozhodly jen pro pasivní odchod z chrámu.

5. Závěr

Z legendy o svaté Barboře je patrné, že život této světice nebyl vůbec snadný. Za její oddanost ke křesťanské víře byla mučena, a nakonec sřata svým vlastním otcem. I přesto po sobě zanechala jistý odkaz nejen jako patronka horníků a dělostřelců, ale i mnohých dalších profesí. Řada kostelů a chrámů jí byla zasvěcena, ovšem tím nejznámějším je chrám sv. Barbory v Kutné Hoře. Na našem území se nachází i spousty sousoší této světice. V Praze se s ním lze setkat například na Karlově mostě. S další sochou například v obci Cholín, kde ji místní lidé nechali postavit jako poděkování sv. Barboře za ochranu před morem. Svatá Barbora bývá často vyobrazena s jejími atributy jako je například věž, kalich či meč. Dále ji lze zachytit i ve starší české literatuře. Konkrétně například ve Vamberecké divadelní hře či v Hájkově kronice.

Se svátkem svaté Barbory, který připadá na 4. prosince, se pojí dva hlavní zvyky. V předvečer tohoto svátku navštěvovala domy dívka -, Barborka“ oblečená do bílých šatů. V některých oblastech se jednalo i o starší vdanou ženu. Barborka nosila dětem sladkosti a dobroty, jako dnes nosí dětem Mikuláš s čertem a andělem. Další tradice spočívá v ulomení větvičky ze stromu – tzv. barborky. Tento zvyk byl prisuzován neprovdaným dívkám. Pokud jim větvička do Štědrého večera vykvetla, znamenalo to, že se do roka vdají.

Tento zvyk se v některých oblastech drží až dodnes. Kromě trhání těchto větviček v současné době oslavuje svátek svaté Barbory i řada měst. V Rudolfově každoročně zapalují tzv. Barbořino světlo, jenž je má ochránit proti neštěstí. Stejně tak na Mostecku. Zde jsou horníci oblečení do tradičních krojů a předávají Barbořino světlo primátorovi města. Oslavy probíhají samozřejmě i v Kutné Hoře, kam jsme se vydaly v rámci našeho terénního výzkumu.

Tento výzkum nám trochu zkomplikovala situace týkající se pandemie virového onemocnění covid-19, kvůli které se bohatý program nemohl uskutečnit. Nejprve jsme se vydaly do chrámu sv. Barbory – velkolepé stavby se spousty soch i obrazů. I přes to, že nám u některých děl chyběly popisy, byly jsme touto stavbou nadšené a pokračovaly jsme dál na prohlídku města. Cestou jsme narazily ještě na další sochy svaté Barbory. Jedna se nacházela před Jezuitskými kolejemi a druhá na Komenského náměstí.

Od 18 hodin jsme se zúčastnily Poutní mše svaté v chrámu sv. Barbory. Zdejší kněz Filip Foltán zde zmínil i příběh svaté Barbory a tradice spojené s jejím svátkem. I přes to, že s některými částmi mše jsme se úplně neztotožnily, považovaly jsme mši za zajímavou a přínosnou a byly jsme rády, že jsme měly možnost se jí zúčastnit.

6. Zdroje

14 svatých Pomocníků, © 2015–2021. Františkánský klášter v Kadani [online]. Kadaň: Kulturní zařízení Kadaň, p.o. [cit. 2021-11-30]. Dostupné z: <https://www.klaster-kadan.cz/clanek/15/14-svatych-pomocniku>.

BALÁŽ, Teodor. Katedra palebné podpory oslavila svátek svaté Barbory: Zpravodajský portál Univerzity obrany [online]. 2019 [cit. 2021-12-12]. Dostupné z: <https://info.unob.cz/Stranky/2019/12/20191223.aspx>

BÍLKOVÁ, Eva ml., 1995. Adventní a vánoční zvyky na Libánsku. Listy starohradské kroniky. Osvětová beseda Staré Hrady, 18(4), 79-90.

BRÁZDA, Zdeněk. Barbora, Barborka, svatá Barbora. Stavební technika [online]. 2015 [cit. 2021-12-12]. Dostupné z: <https://www.stavebni-technika.cz/clanky/barbora-barborka-svata-barbora>

BROUČEK, Stanislav a Richard JEŘÁBEK, ed., 2007. Lidová kultura: národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska. Praha: Etnologický ústav Akademie věd České republiky v Praze a Ústav evropské etnologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně v nakl. Mladá fronta. ISBN 978-80-204-1450-2.

BRUNCLÍK, Jiří. Oslavy svátku Svaté Barbory: Velitelství výcviku - Vojenská akademie. [online]. 2019 [cit. 2021-12-12]. Dostupné z: <https://www.vavyskov.cz/content/oslavy-svatku-svate-barbory>

GLET Jiří, Svatí na Karlově mostě, Martin Koláček, 2015, ISBN: 978-80-751-2314-5, Dostupné z: <https://books.google.cz/books?id=KBGCCgAAQBAJ&pg=PT7&dq=svat%C3%A1+barbora&hl=en&sa=X&ved=2ahUKEwiBza-P4cL0AhVbQvEDHRSfCRE4ChDoAXoECAoQAg#v=onepage&q=svat%C3%A1%20barbora&f=false>.

HÁJEK Z LIBOČAN, Václav, LINKA, Jan, ed. Kronika česká. Autor úvodu Petr VOIT. Praha: Academia, 2013, 1447 s. ISBN 978-80-200-2255-4.

HANUŠ, Ignác Jan, 1860. Bájeslovný kalendář slovanský, čili, Pozůstatky pohansko-svátečných obřadův slovanských. Praha: Kober & Markgraf. Dostupné z: https://books.google.cz/books?redir_esc=y&hl=cs&id=xNxDAAAIAAJ&q=barbora#v=snippet&q=barbora&f=false

HAVLÍČEK, Vladimír. Socha sv. Barbory v Křeseticích patří k nejkrásnějším. Svoboda.info [online]. 2020 [cit. 2021-12-12]. Dostupné z: https://www.svoboda.info/zpravy/region/foto-video_socha-sv-barbory-v-kreseticich-patri-k-nejkrasnejsim/

HOMOLKA, Jaromír-MENCL, Jiří: Pozdně gotické umění v Čechách 1471–1526, 1. vydání. Praha: Odeon, 1978.

Chrám sv. Barbory. Facebook [online]. 2019 [cit. 2021-12-06]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/chramsvbarbory/posts/1083941815139626/>.

KUTKA, Petr. Se svátkem svaté Barbory bylo spojeno více zvyků než jen trhání barborek. Plzeňoviny.cz [online]. 2020 [cit. 2021-12-02]. Dostupné z: <https://plzenoviny.cz/se-svatkem-svate-barbory-bylo-spojeno-vice-zvyku-nez-jen-trhani-barborek/>.

NOVÁK, Jan Antonín. Tajemství našich chrámů – Magie, symboly a záhadné jevy [online]. Frýdek – Místek: ALPRESS s.r.o. 1. vydání, 2020. ISBN 978-80-7633-223-2. Dostupné také z: <https://books.google.cz/books?id=HAXpDwAAQBAJ&pg=PA268&dq=chr%C3%A1m+svat%C3%A9+barbory&hl=en&sa=X&ved=2ahUKEwjQgL2Ws9z0AhUXSfEDHVW0AmYQ6AF6BAGDEAI#v=onepage&q=chr%C3%A1m%20svat%C3%A9%20barbory&f>

OBZORY Kutnohorská, Oslava svátku svaté Barbory, patronky města Kutná Hora. [online]. 2015 [cit. 2021-12-12]. Dostupné z: <https://www.obzorykutnohorska.cz/clanek-oslava-svatku--svate--barbory-patronky-mesta-kutna-hora>

PAVLÍK, Václav. Přejde začátkem prosince obleva? Co říkají statistiky a pranostiky? Náš region [online]. 2018 [cit. 2021-12-02]. Dostupné z: <https://nasregion.cz/prijde-zacatkem-prosince-obleva-co-rikaji-statistiky-a-pranostiky-73543/>.

PAVLÍK, Václav. Svátek má Barbora, oblíbené české jméno. Víte, která jeho nositelka byla nejslavnější?: Náš region [online]. 2018 [cit. 2021-12-12]. Dostupné z: <https://nasregion.cz/svatek-ma-barbora-oblibene-ceske-jmeno-vite-ktera-jeho-nositelka-byla-nejslavnejsi-73779/>

PETRÁK, Josef, 1901. Nadílka na sv. Barboru, Mikuláše, Lucii a o vánocích. Český lid [online]. 10, 131-132 [cit. 2021-12-01]. Dostupné z: <http://tyfoza.no-ip.com/ceskylid/html/knihy/ceskylid10/texty/0071-0141.htm>.

RON, Vojtěch, © 2021. Komédie o svaté panně mučednici Barboře. *Česká divadelní encyklopedie* [online]. Praha, 2007 [cit. 2021-12-12]. Dostupné z: http://encyklopedie.idu.cz/index.php/Komodie_o_svat%C3%A9_pann%C4%9B_mu%C4%8Dednici_Barbo%C5%99e.

RUSINA, Ivan a Marian ZERVAN. Životy svätých: ikonografia. Bratislava: Pallas, 1994. ISBN 80-7095-019-6.

RULÍŠEK, Hynek, Slovník křesťanské ikonografie, postavy, atributy, symboly, České Budějovice 2006

SEIFERT, Ondřej a Mottlová NADĚŽDA. Kutnohorské sochy světců: KRÁLOVSKÉ HORNÍ MĚSTO KUTNÁ HORA. Ministerstva kultury ČR v programu Podpora pro památky UNESCO [online]. 2014 [cit. 2021-12-12]. Dostupné z: <https://destinace.kutnahora.cz/file/1112/download/>

SCHAUBER, Vera. SCHINDLER, Hans Michael. Rok se svätými. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství Kostelní Vydří, 1994.

SKALNÍKOVÁ, O, 1966. Hornické slavnosti na Ostravsku v 19. a na počátku 20. století. Český Lid, 53(6), 349–354. <http://www.jstor.org/stable/42702405>.

Socha sv. Barbory, (c) 2015. Národní památkový ústav [online]. [cit. 2021-12-06]. Dostupné z: <https://pamatkovykatolog.cz/socha-sv-barbory-14677501>.

ŠKOBRTAL, Milan. Socha sv. Barbory v Cholině. Pamatkydnes.cz [online]. 2015 [cit. 2021-12-12]. Dostupné z: http://www.pamatkydnes.cz/userfiles/file/barbora_cholina/Barbora_odborny_text_3.pdf

ŠUBERT, E., 1926. Vánoční obyčeje na Velkomeziříčsku. Český lid [online]. 26(3), 96-97 [cit. 2021-12-01]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/42688716>.

Terminologický slovník. Heraldická terminologická konvence [online]. [cit. 2021-12-06]. Dostupné z: http://www.heraldika-terminologie.cz/index.php?page=6&sc=1&sub=rejstrik_terminu&znak=a&polkat=19.

TOUFAR, Pavel, 2004. Český rok na vsi a ve městě: [české a moravské zvyky, svátky, tradice, pověry, pranostiky, zábava, radost z vaření a jídla, tajemné příběhy a dávné legendy]. Třebíč: Akcent. ISBN 80-726-8277-6.

VESELSKÝ, Petr Miloslav, Průvodce po kr. horním městě Hoře Kutné a nejbližším okolí, nakl. Karla Šolce, Kutná Hora, 1877

VÍTEK, Pavel. Barbořin most. Hrady.cz [online]. 2018 [cit. 2021-12-12]. Dostupné z: <https://www.hrady.cz/most-barborin-most>

VOKURKA, Martin. Svatá Barbora v respirátoru nesla světlo, které má chránit Most před neštěstím: Mostecký deník [online]. 2021 [cit. 2021-12-12]. Dostupné z: https://mostecky.denik.cz/zpravy_region/svata-barbora-v-respiratoru-nesla-svetlo-ktere-ma-chranit-most-pred-nestestim-20.html

VONDRUŠKA, Isidor: Životopisy svatých v pořadí dějin církevních, část 1, Ladislav Kuncíř, Praha, 1930. Dostupné z: <http://librinostri.catholica.cz/download/VondruskaSvati1-OCR.pdf>.

VORLÍČEK, Karel: Dějiny restaurace a dostavby velechrámu sv. Panny Barbory v Hoře Kutné 1884–1905, Kutná Hora, 1. vydání, Kutná Hora: Vocel, 1906

ZÍBRT, Čeněk, 1911. Nová kniha o zimních radovánkách a obřadech lidu českého. Český lid [online]. 20(1), 119-128 [cit. 2021-12-01]. Dostupné z: <http://www.digitalniknihovna.cz/knav/uuid/uuid:b918e440-4611-11e1-8339-001143e3f55c>.

7. Přílohy

Obehůzka Barborek v Roudnici. Kreslil prof. Karel Rozum.

Zdroj: ROZUM, Karel, 1907. Obchůzka Barborek v Roudnici. Český lid. 16(1). ISSN 0009-0794. Dostupné také z: <http://www.digitalniknihovna.cz/knav/uuid/uuid:b63af1a6-4611-11e1-1586-001143e3f55c>

Barborky v Nuzicích a Ratajích u Bechyně Fotograf Štěpán Dvořák

DVOŘÁK, Štěpán, 1911. Barborky v Nuzicích a Ratajích u Bechyně. Český lid. 20(1). ISSN 0009-0794. Dostupné také z: <http://www.digitalniknihovna.cz/knav/uuid/uuid:b918e442-4611-11e1-8339-001143e3f55c>

Socha sv. Barbory v Kutné Hoře

Zdroj: Vlastní zpracování, 2021

Ozdobný strop v chrámu sv. Barbory

Zdroj: Vlastní zpracování, 2021

Chrám sv. Barbory s autorkami

Zdroj: Vlastní zpracování, 2021

Okenní malba v chrámu sv. Barbory

Zdroj: Vlastní zpracování, 2021

Socha sv. Barbory v chrámu

Zdroj: Vlastní zpracování, 2021

Havíř v chrámu sv. Barbory

Zdroj: Vlastní zpracování, 2021
Brožura

Zdroj: Vlastní zpracování, 2021

Podnik a ulice pojmenovaná po sv. Barboře

Zdroj: Vlastní zpracování, 2021

Chrám sv. Barbory

Zdroj: Vlastní zpracování, 2021

Poutní mše svatá v chrámu sv. Barbory

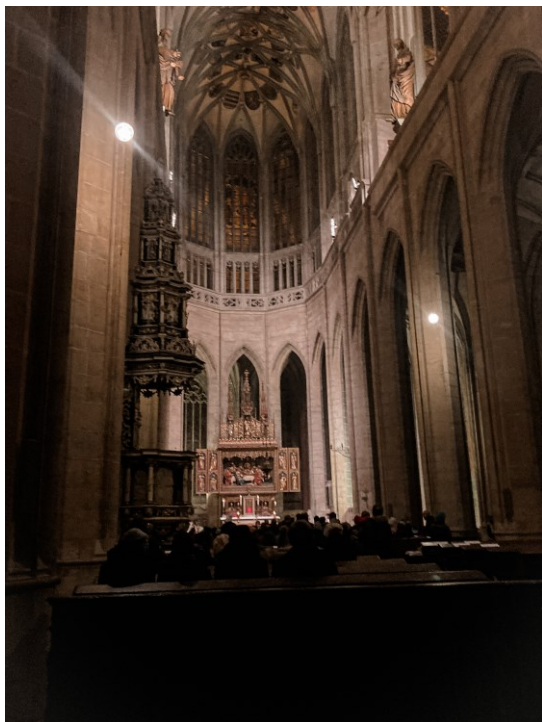
Zdroj: Vlastní zpracování, 2021

Poutní mše svatá

Zdroj: Vlastní zpracování, 2021

Poutní mše svatá

Zdroj: Vlastní zpracování, 2021